

DOMÈNEC FITA
L'HOME DE L'ART
INTEGRAT

Autor: Joan Domènech i
Moner

Edició: Diputació de
Girona

Pàgines: 298

Preu: 23 euros

Domènec Fita, pròxim i heterodox

L'historiador Joan Domènech i Moner escriu la primera biografia de l'artista gironí, mestre de 'l'art integrat'

Quan l'any 1957 Domènec Fita va acabar el *Crist jacent* de la Catedral de Girona, una obra tremenda que introduïa Déu al temple no pas a través d'una idealització de la pietat, sinó del més semblant al cos real d'un home exsangüe, al pintor Jesús Vilallonga l'escultura el va sorprendre tant, que va dir al seu amic: "Ara ja et pots morir." Fita va somriure amb aquella expressió tan seva, d'alumne aplicat amb un fons de picardia, però per dins devia pensar que allò

que era francament rar no era morir, sinó ser encara viu. Feia només quatre anys que havia caigut a plom d'una bastida mentre treballava en el mural del baptisteri de l'església de Betlem de Barcelona, i després de dos anys i mig de dolorosa recuperació, a ningú li passava per alt que aquell Crist demacrat devia ser com el mateix Fita abans de la resurrecció. Per a l'historiador lloretenc Joan Domènech i Moner, autor de la primera biografia de l'artista, si bé la vida d'una persona co-

mença amb la vinguda al món, que en el cas de Fita consta al Registre Civil amb data del 10 d'agost de 1927, el naixement autèntic a vegades es produeix el dia que tot fa preveure que l'abandonarà. Per a Fita, aquest moment decisiu arriba el 13 de desembre de 1953, perquè la seva miraculosa supervivència, i el coratge i la paciència amb què va fer front a la paraplegia ("diuen que tens fama de sant", li escriurà José María Gironella, impressionat per la seva entesa), li forjarien el caràcter, d'una tenacitat i voluntat èpiques, i posaria els fonaments de l'obra d'algú que ja no tem res, ni tan sols l'atzar i la mort. No és estrany, doncs, que Domènech i Moner hagi decidit obrir el llibre amb el relat d'una caiguda.

Si algú busca ingredients morboses en aquesta elecció, n'hi trobarà: el cos immòbil al peu de la bastida amb senyals de vòmit, la cremada accidental a les cames durant la convalescència al Clínic, l'abjecta disminució de funcions orgàniques elementals, el turment de la rehabilitació amb cordills, pinces, pesos i politges... Però és que la història de Fita té, contra la seva voluntat, una gran càrrega d'impudícia que ve determinada des del principi per la seva condició d'exposat, d'exposat al sentimentalisme de la beneficència. El terrible accident de l'església de Betlem no feia sinó introduir una broma tènica dins un argument fins llavors més aviat dickensian d'orfe espavilat que encaterinava els preceptors de l'hospici amb la seva destresa per al dibuix i les manualitats. Qualsevol altre, en aquest paper tràgic, hauria fet un ridícul espantós. Fita no. Ha deixat que el drama llisqués amb suavitat per damunt seu i ha continuat el seu camí, endavant, sense res-

De l'orfenat a la Sagrada Família.

Fita guarda un record afectuós de l'hospici de Girona, d'on data el retrat de l'altra pàgina, de 1936, molt abans que concebés els vitralls dels evangelistes de la Sagrada Família. Arran de l'accident de 1953, va passar més de dos anys a l'hospital, on va estrènyer la relació amb la seva futura dona, Àngela Rodeje, i on no faltaven mai els amics per animar-lo. A dalt, amb dos dels companys de Flamma, el 1952, i un retrat del 2013. ARXIU FITA / MANEL LLADÓ

sentiment, sense compadir-se. És en gran part des d'aquest deliberat distanciament del seu jo sofrent que senten una obra que posa sempre l'experimentació amb la superfície (la matèria) en primeríssim pla; una obra tan poc introspectiva, tan poc autobiogràfica, que es podria interpretar com un senyal de fredor. Al contrari, hi ha una sensualitat colossal, un plaer gairebé joïós, molt infantil (en el seu sentit més noble), per propiciar i descobrir el més petit replec d'una arruga, una ombra fugissera, una esquerdada a la paret, una taca de podridura, els corriols de pluja o unes roderes impreses al fang. Aquell 13 de desembre de 1953 en què va ser a les portes de la mort també va néixer aquest sentit apoteòsic de la vida, aquesta energia torrencial que adopta formes prodigioses en la natura i que Fita no ha deixat d'invocar mai, treballant amb pedra, amb vitrall, amb pintura, amb ceràmica, amb ferro, però també amb esponges, cartrons vells, encenalls, esquitxos, estrips, draps, cortines fetes malbé... No exagerava pas, el crític Daniel Giralt-Miracle, quan el dia de la presentació de la biografia a Girona va definir-lo de "mestre de l'heterodòxia" i va comparar el seu permanent afany d'exploració amb el Paul Klee de la Bauhaus.

Domènec Fita, l'home de l'art integrat és el llibre d'un admirador i d'un amic, i tots dos afectes s'hi noten tant en el to com en les valoracions humanes i artístiques del biografat. Però també és el fruit d'un intens treball de recopilació de documents públics i, sobretot, privats, en molts casos inédits, i de llargues converses per aclarir

dates i adreces, per posar rostre i noms a la gent que ha estat i continua sent important en la seva vida, per ordenar els records d'un home que ha confessat sempre tenir pocs tractes amb el passat. En aquest sentit, aquesta és també l'obra d'un eficient i meticulós historiador, investit, però, de les qualitats d'un narrador proper i amè, quasi d'un «conversador». Joan Domènech i Moner, autor de diversos treballs de recerca local, sobretot vinculats al seu Lloret natal, exdelegat de Cultura de la Generalitat a Girona i, actualment, president de la Fundació Prudenci Bertrana, ha posat fi a un deute que l'estensa

Amb un sentit apoteòsic de la vida, l'explora en totes les formes

bibliografia sobre Domènec Fita encara no havia saldat. En el llibre, les diverses etapes de la seva vida per fi prenen una unitat, una direcció que carrega de sentit tota la seva trajectòria artística, des de la fundació del grup Flamma, l'any 1948 (amb Romà Vallès, Francesc Carulla, Joan Lleó i Albert Garcia), tan important en la renovació de l'art religiós a Catalunya de la postguerra, com assenyala Giralt-Miracle en el pròleg, a pesar de l'oblit que pesa sobre la seva activitat -potser per la fatal coincidència amb la creació, el mateix any, del molt més vistós Dau al Set-, fins a la seva programàtica dedicació al que

ha anomenat "l'art integrat", una concepció de l'art com a servei a la col·lectivitat per mitjà d'una estreta col·laboració amb arquitectes i urbanistes i que ha comportat un ampli desplegament d'enginy en el camp de les arts aplicades i l'escultura religiosa i commemorativa. Aquesta vocació de "servei públic" l'ha acostat a vegades a alguns patrocinadors que a la llarga resultarien incòmodes, com l'Opus Dei, del qual es va desvincular el 1972 i que motivaria una carta oberta a Presència el 1975, en un acte de contricció i denúncia que va aixecar polseguera a Girona. Domènech i Moner reporta també l'episodi en el llibre.

És possible que la seva aportació al repertori escultòric de la Sagrada Família de Barcelona sigui la seva obra més coneguda fora de Girona, però no en representa sinó una petita part, i condicionada, a més, per l'homogeneïtat d'estil projectada al conjunt per Josep M. Subirachs. Dins el camp de l'estatuària religiosa, són molt més significatives les figures del sant Benet de l'abadia de Montserrat o el sant Andreu d'Ullastret, i per descomptat el Crist de la Catedral. Però així i tot, una de les petjades més fermes i enriquidores de Fita és justament la que menys es veu: el seu inveterat i generós esperit pedagògic, que ha portat a la pràctica de manera molt evident a través del seu Estudi d'Art de Montjuïc, però també en les anotacions privades dels seus minuciosos quaderns, plens de referències al mirar, al poder de la realitat, a la fecunditat de l'atzar, i fins i tot en qualsevol oportunitat que li ofereixi una simple conversa, on aquest mestre de 87 anys sempre troba ocasió per animar fins la menys dotada de les criatures a explorar els seus talents ocults. *

Girona